

XULQ-ATVOR VA FAOLIYAT MOTIVATSIYASINI MAYERS-BRIGGSNING TIPOLOGIK SO'ROVNOMASI ORQALI TALABALARDA O'TKAZILGAN TADQIQOT NATIJALARI TAHLILI

Samatova Nigora Davlataliyevna
O'zbekiston Milliy Universiteti Jizzax filiali o'qituvchisi

Namuratova Madinabonu Ulug'bekovna
O'zbekiston Milliy Universiteti Jizzax filiali talabasi

Annatatsiya: Ushbu maqolada xulq – atvor va faoliyat motivatsiyasini Meyers-Briggsning tipologik so'rovnomasi orqali talabalarda tadqiqotlar olib borilgan. Xulq – atvorning faoliyatga aloqadorligi va motivatsion jarayonlar tas'irida xulq – atvorni o'zgarishini ko'rishimiz mumkin. Maqolada o'tkazilgan tadqiqotlar natijalarning tahlili keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Xulq – atvor, faoliyat, motivatsiya, motiv, harakat, Mayers-Briggs, ekstroversiya.

АНАЛИЗ РЕЗУЛЬТАТОВ ИССЛЕДОВАНИЯ, ПРОВЕДЕННЫХ У СТУДЕНТОВ С ПОМОЩЬЮ ТИПОЛОГИЧЕСКОГО АНКЕТЫ МАЙЕРС-БРИГГС ПОВЕДЕНИЯ И МОТИВАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Саматова Нигора Давлаталиевна
Преподаватель Джизакского филиала Национального университета Узбекистана

Намуратова Мадинабону Улугбековна
Студентка Джизакского филиала Национального университета Узбекистана.

Аннотация: В данной статье изучались поведение и мотивация деятельности студентов с помощью типологического опросника Майерса-Бриггса. Мы видим, что поведение связано с деятельностью и поведение меняется под влиянием мотивационных процессов. Представлен анализ результатов исследования, проведенного в статье.

Ключевые слова: Поведение, деятельность, мотивация, мотив, действие, Майерс-Бриггс, экстраверсия.

ANALYSIS OF RESEARCH RESULTS CONDUCTED IN STUDENTS THROUGH MYERS-BRIGGS TYPOLOGY QUESTIONNAIRE OF BEHAVIOR AND ACTIVITY MOTIVATION

Samatova Nigora Davlataliyevna
Teacher of the Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan

Namuratova Madinabonu Ulug'bekovna- A student of the Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan

Abstract: In this article, behavior and activity motivation were studied in students by means of the Meyers-Briggs typological questionnaire. We can see that behavior is related to activity and behavior changes under the influence of motivational processes. The analysis of the results of the research conducted in the article is presented.

Key words: Behavior, activity, motivation, motive, action, Myers-Briggs, extroversion.

Xulq-atvorning paydo bo'lishi, davomiyligi va barqarorligi, yo'nalganlik va ko'zlangan maqsadga erishilgandan so'ng yakunlanishi, kelajakdagi voqealarga moyillik, alohida olingan xulq-atvor aktining mutanosibliigi va mazmun jihatidan yaxlitligi, samaradorligini oshirish kabi tomonlari motivatsion jihatdan tushuntirishni talab etadi. "Nimaga?", "Nima uchun?", "Nima maqsadda?", "Nima evaziga?" "Qanday mohiyatga ega?" va boshqa shu turdagi savollarga javob izlash motivatsiyaga muvofiq amalga oshiriladi.

Psixologik adabiyotlarda ayniqsa yosh va pedagogik psixologiyaga oid motiv va motivatsiya masalasi ko'p bora ko'tarilgan bo'lsa-da, batafsil yoritilmagan. Masalan, ayrim psixologlar maktabgacha yoshda

ayrim tarqoq situatsion mayllar ma'lum motivlar tizimlariga aylanib borishini qayd etadilar. Biroq bu fikr atroflicha chuqurroq o'rganilmagan. Shunga muvofiq adabiyotlarda psixologlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar asosida motiv va motivatsiya tushunchasi turlicha talqin qilingan.

Eng keng tarqalgan ta'riflarga ko'ra, motiv –bu kishini faoliyatga undovchi kuch, sabab yoki ehtiyojlar yig'indisidan iborat.

Mayers-Briggs tipologik so'rovnomasiga oid tadqiqotimizda O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali "Amaliy matematika" fakultetining 30 nafar sinaluvchisi ishtirok etdi. Bunda dastlab Tavsiflochi statistika mezonini bo'yicha tahlillar berib o'tiladi.

Tavsiflochi statistika

1-jadval

	N	Minim al	Maksi mal	O'rtacha qiymat	Standart og'ish	Asimmetriya	Ektsess
GURUHI	30	1,00	2,00	1,2000	,40684	1,580	,527
E_Ekstrovert	30	2,00	22,00	11,9000	4,78035	-,169	-,579
I_Introvert	30	4,00	26,00	14,0333	5,61699	,390	-,470
S_Sensor	30	12,00	28,00	21,1333	4,15006	-,560	-,435
N_Intiutiv	30	3,00	14,00	8,3333	3,06632	,046	-,955
T_Fikrlash	30	8,00	31,00	19,5333	6,69397	,019	-1,003
F_Sezgi	30	1,00	12,00	6,3000	3,86095	,279	-1,406
J_Baholash	30	3,00	25,00	16,4333	5,02191	-,427	,162
P_Idrok etish	30	5,00	25,00	13,2333	4,82582	,367	-,344
Valid N (listwise)	30						

Tadqiqot natijalariga ko'ra Ekstrovertsiya shkalasida minimal ball 2,00 ballni, maksimal ball 22,00 ballni tashkil etdi. O'rtacha qiymat 11,90 ,standart og'ish 4,78 (11,9000±4,78035) ni tashkil etdi. Asimmetriya (A=-,169), Ektsess (E=-,579)ni tashkil etdi. Bundan ko'rinib turibdiki assimmetriya va ektsess ko'rsatgichlari me'yorida.

Introvertsiya shkalasida minimal ball 4,00 ballni ,maksimal ball 26,00 ballni tashkil etdi. O'rtacha qiymat 14,033, standart og'ish 5,61(14,0333±5,61699) ni tashkil etdi. Asimmetriya (A=,390), ektsess (E=-,470). Bundan ko'rinib turibdiki assimmetriya va ektsess ko'rsatgichlari me'yorida.

Sensor shkalasida minimal ball 12 ballni, maksimal ball 28 ballni tashkil etdi. O'rtacha qiymat 21,13, standart og'ish 4,15 (21,1333±4,15006) ni tashkil etadi. Assimmetriya (A=-,560), ektsess (E=-,435) ni tashkil etdi. Bundan ko'rinib turibdiki assimmetriya va ektsess ko'rsatgichlari me'yorida.

Intiutiv shkalasida minimal ball 3, 00 ballni ,maksimal ball 14 ball ni tashkil etadi. O'rtacha qiymat

8.33ni, standart og‘ish 3,06(8.3333±3,06632)ni tashkil etadi. Asimmetriya (A=,046), ektsess(E=-,955) ni tashkil etdi. Bundan ko‘rinib turibdiki assimetriya va ektsess ko‘rsatgichlari me‘yorida.

Fikrlash shkalasida minimal ball 8,00 ballni, maksimal ball 31,00 ballni tashkil etdi. O‘rtacha qiymat 19,53 ,standart og‘ish 6,69(19,5333±6,69397)ni tashkil etdi. Asimmetriya (A=,019),ektsess(E=-1,003) yuzaga keltirdi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra assimetriya ko‘rsatgichlaridan ektsess ko‘rsatgichlari yuqori ekanligini ko‘rish mumkin.

Sezgi shkalasida minimal ball 1,00 ballni , maksimal ball12,00 ballni tashkil etdi. O‘rtacha qiymat 6,30 ,standart og‘ish 3,86(6,3000±3,86095)ni yuzaga keltirdi. Asimmetriya (A=,279) , ektsess(E=-1,406) ni tashkil etdi. . Tadqiqot natijalariga ko‘ra assimetriya ko‘rsatgichlaridan ektsess ko‘rsatgichlari yuqori ekanligini ko‘rish mumkin.

Baholash shkalasida minimal ball 3,00 ballni, maksimal ball 25,00 ballni tashkil etdi. O‘rtacha qiymat16,43, standart og‘ish 5,02(16,4333±5,02191) yuzaga keltirdi. Assimetriya (A=-,427) , ektsess(E=,162) ni tashkil etdi. Bundan ko‘rinib turibdiki assimetriya va ektsess ko‘rsatgichlari me‘yorida.

Idrok etish shkalasida minimal ball 5,00 ballni ,maksimal ball 25,00 ballni tashkil etdi. O‘rtacha qiymat 13,23, standart og‘ish 4,82(13,2333±4,82582) yuzaga keltirdi. Asimmetriya (A=,367), ektsess(E=-,344) ni tashkil etdi. Bundan ko‘rinib turibdiki assimetriya va ektsess ko‘rsatgichlari me‘yorida.

Ikkinchi bosqichda Kolmogorov-Smirnov mezoni bo‘yicha Mayers-Briggs tipologik so‘rovnomasiga oid tadqiqotimizga izohlar berib o‘tamiz.

Kolmogorov-Smirnov mezoni

2-jadval

		E_ Ekstrovert	I_ Introvert	S_Sensitiv	N_Intuitiv	T_Fikrlash	F_Sezgi	J_Baholash	P_Idrok etish
N		30	30	30	30	30	30	30	30
Norma	Mean	11,900	14,033	21,133	8,3333	19,5333	6,300	16,43	13,233
	Parameters(a, b)								
Most Extreme Differences	Std. Deviation	4,78035	5,61699	4,15006	3,06632	6,69397	3,86095	5,02191	4,82582
	Absolute	,142	,139	,183	,143	,101	,165	,122	,112
8	Positive	,081	,139	,078	,143	,096	,165	,128	,112
	Negative	-,142	-,103	-,183	-,108	-,101	-,122	-,122	-,084
Kolmogorov-Smirnov Z		,776	,760	1,001	,785	,553	,905	,671	,611
Asymp. Sig. (2-tailed)		,584	,610	,269	,569	,920	,386	,759	,849

Ko‘rsatkichlar	Dz	P
E.Ekstrovert	,776	,584

Ekstrovert ko'rsatgichida ($Dz=,776;p>,584$) mana shunday qiymatlar yuzaga kelgani uchun, normal taqsimlanishga mos keldi. Va (parametrik) hisoblanadi.

Introvert ko'rsatgichida ($Dz=,760;p>,610$) mana shunday qiymatlar yuzaga kelgani uchun, normal taqsimlanishga mos keldi. Va (parametrik) hisoblanadi. Sensor ko'rsatgichida ($Dz=,1,001;p>,269$) mana shunday qiymatlar yuzaga kelgani uchun, normal taqsimlanishga mos keldi. Va (noparametrik) hisoblanadi.

Intuitiv ko'rsatgichida ($Dz=,785;p>,569$) mana shunday qiymatlar yuzaga kelgani uchun, normal taqsimlanishga mos keldi. Va (parametrik) hisoblanadi.

Fikrlash ko'rsatgichida ($Dz=,553;p>,920$) mana shunday qiymatlar yuzaga kelgani uchun, normal taqsimlanishga mos keldi. Va (parametrik) hisoblanadi.

Sezgi ko'rsatgichida ($Dz=,905;p>,386$) mana shunday qiymatlar yuzaga kelgani uchun, normal taqsimlanishga mos keldi. Va (parametrik) hisoblanadi.

Baholash ko'rsatgichida ($Dz=,671;p>,759$) mana shunday qiymatlar yuzaga kelgani uchun, normal taqsimlanishga mos keldi. Va (parametrik) hisoblanadi.

Idrok etish ko'rsatgichida ($Dz=,611;p>,849$) mana shunday qiymatlar yuzaga kelgani uchun, normal taqsimlanishga mos keldi. Va (parametrik) hisoblanadi.

Uchinchi bosqich Mayers-Briggs tipologik so'rovnomasiga oid tadqiqotimizda Korrelatsion tahlil (pirson) mezoni sinalluvchilarning ko'rsatkichlariga to'xtalib o'tamiz.

Korrelatsion tahlil (pirson) mezoni bo'yicha

3-jadval

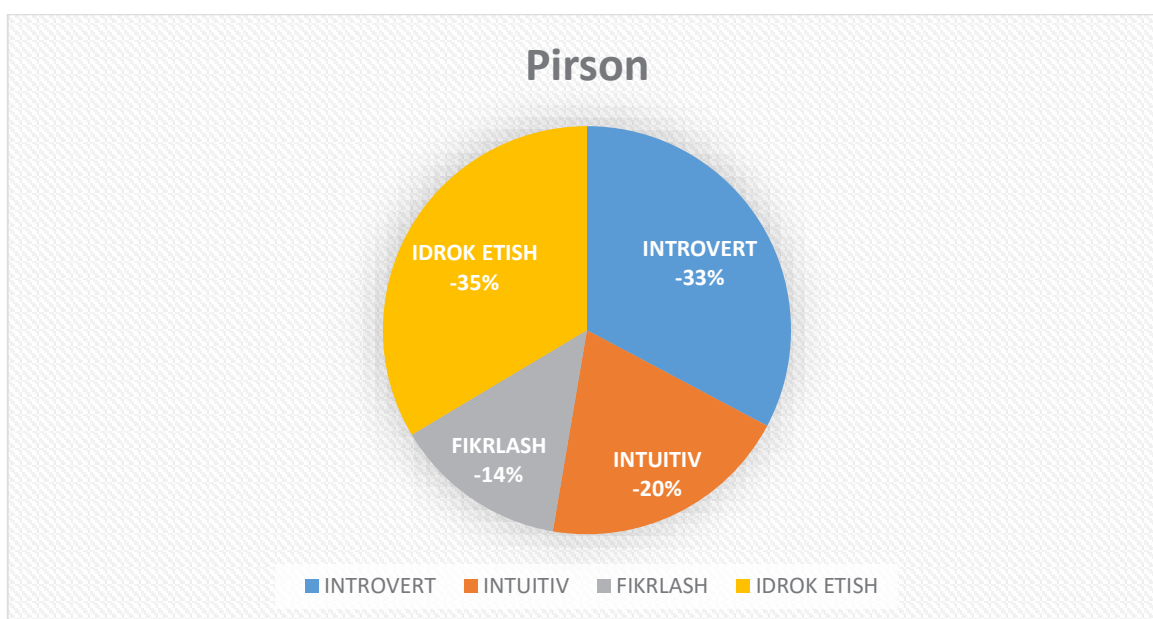
	E_Ekstovert	I_Introvert	S_Sensor r	N_Intiutiv	T_Fikrlash
E_Ekstovert	1	-,946(**)	,077	-,132	-,014
		,000	,685	,488	,940
		30	30	30	30
I_Introvert		1	-,086	,009	,000
			,651	,961	,998
			30	30	30
S_Sensor			1	-,575(**)	,071
				,001	,711
				30	30
N_Intiutiv				1	-,397(*)
					,030
					30
T_Fikrlash					1

Idrok orientatsiyasida introvert ko'rsatgichi ($r=-,946$; $p>0,001$)ga teng. Insonlarda introvertlik xususiyatlari ortgani sari, ekstrovertlik sifatleri kamayadi. Demak, ushbu ko'rsatgichlarda shunday xulosaga kelish mumkinki korrelyatsiyada 1 xususiyat oshgani sari, 2chisi kamayadi. Buni garizantal va vertikal shaklda kesishgan nuqtadagi qiymatga qarab bilishimiz mumkin.

Vaziyat orientatsiyasida intuitsiya ko'rsatgichi ($r=-,575$; $p>0,001$)ga teng. Insonlarda intuitsiya xususiyatlari ortgani sari, sensorlik sifatleri kamayadi. Demak, ushbu ko'rsatgichlarda shunday xulosaga kelish mumkinki korrelyatsiyada 1 xususiyat oshgani sari, 2chisi kamayadi.

Qaror qabul qilishda fikrlash ko'rsatgichi ($r=-,397$; $p>0,05$)ga teng. Insonlarda fikrlash jarayoni ortgani sari, sezgirlik xususiyatlari kamayadi. Demak ushbu ko'rsatgichlarda shunday xulosaga kelish mumkinki korrelyatsiyada 1 xususiyat oshgani sari, 2chisi kamayadi.

Yechimlarni topish usulida idrok etish ko'rsatgichi ($r=-,969$; $p>0,001$)ga teng. Insonlarda idrok etish ortgani sari, tashqi muhitni baholash kamayadi. Demak, ushbu ko'rsatgichlarda shunday xulosaga kelish mumkinki korrelyatsiyada bir xususiyat oshgani sari, 2chisi kamayadi.

Mayers-Briggs tipologik so'rovnomasiga oid tadqiqotimizda O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali "Amaliy matematika" fakulteti 20-21-guruhning 30 nafar sinaluvchisi ishtirok etdi. Tadqiqotning so'ngi natijasiga to'xtalib o'tsak, sinaluvchilarning xulq-atvor va faoliyat motivatsiyasida idrok etish ko'rsatgichi eng yuqori ekanligi aniqlandi. Demak ular asosan o'quv jarayonlarida, hamda hayotning barcha jabhalarida idrok etish jarayonlaridan foydalanadi.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, bizning olib borilgan tadqiqotimizda talabalaridagi xulq atvor va faoliyat motivatsiyasini aniqlashda o'tkazilgan so'rovnoma natijalarida idrok etish ko'rsatgichlari eng yuqori chiqqanligini aniqladik.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. N. Komilova "Xulqi og'ishgan bolalar psixologiyasi" Toshkent - 2007 yil
2. L.Olimov, A.Nazarov "Xulqi og'ishgan bolalar psixologiyasi" "Tafakkur avlodi" nashriyoti, Toshkent – 2020
3. Nishonova Z., Qarshiyeva D., Ataboyeva N., Qurbonova Z. "Psixodiagnostika va eksperimental psixologiya" Toshkent 2018 y.
4. G'oziyev E.G'. "Umumiy psixologiya" T, 2010 y.
5. G'oziyev E.G' Psixologiya metodologiyasi. T.: Universitet, 2002.
6. G'oziyev E.G' "Ontogenez psixologiyasi".-T.: Noshir. 2010.
7. Ivanov I., Zufarova M. "Umumiy psixologiya". O'z.FMJ., 2008.
8. Muxamedova D.G., Salomova G.Sh. "Psixologik tadqiqotlar ma'lumotlarni qayta ishlash metodlari

va texnologiyalari” Toshkent 2020 y.

9.Nigora, S. va Munisa, O. K. (2023). SHAXSLARARO MULOQOTDA UCHRAYDIGAN QIYINCHILIKLAR. Zamonaviy ilmiy va texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali , 327-330.

10.Nigora, S., Ilmira, Y., & Zulxumor, X. (2023). TORTINCHOQLIK VA UNING PSIXOLOGIK SABABLARI. Zamonaviy ilmiy va texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali , 323-326.

11.Nigora, S., Go‘zal, Q., & Shoxista, Z. (2023). O ‘SMIR QIZLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHDA OILANING ROLI. Zamonaviy ilmiy va texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali , 330-333.

12.Davlataliyevna, S. N. (2022). Umumiy psixologoya va turli xil usullar amaliyotlar. Ilmiy impuls , 1 (5), 820-822.

13.Davlataliyevna, S. N. (2022). Psixologiya va uning tamoyillari. Ilmiy impuls , 1 (5), 823-826.

14.Samatova, N. va Namuratova, M. (2023). Psixologiyada shaxsiy muammosi. Kompyuter fanlari va muhandislik texnologiyalari , 1 (2), 408-413.

15.Samatova, N. va Subxiddinov, S. (2023). O‘z-o‘zini imidji va shaxsiy o‘zini o‘zi qadrlash muammosi. Kompyuter fanlari va muhandislik texnologiyalari , 1 (1), 435-437.

16.Samatova, N. va Abdurasulova, S. (2023). Pedagogik muloqotda psixologik aloqa va shaxslararo konflikt. Kompyuter fanlari va muhandislik texnologiyalari , 1 (1), 433-434.